

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

מד.

עין משפט
גד מצוה

בג א מ"י פ"י מהל' מקי
ממון הלכה ט סמג
עין סו:
בב א ג ד ה מ"י שם
הלכה י והלכה יג:

תורה אור השלם

1. או בן יגח או בת יגח
במשפט הוזה יעשה לו:
שמות כא לא

שור באדם שעשה בו. שור קטן ההורג כשור גדול ההורג * דהא
שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כג) שור או כשז כי יולד:
אינו דין שחיב בו סקילה על חטאו קטן כשל אדם גדול: שכן
חייב בנזקין ארבעה דברים שהשור פטור מהן וזמן לא חשיב
דהא שור נמי מזקא משלם: ס"ל בן
זכא. קטנים משמע דלעיל מיניה
כתיב והמית איש או אשה: ואין לי
אלא במועד. דקרא במועד כתיב:
לא חלקם בין סם למועד. לענין
סקילה: שהורע כחן בנזקין. דאם
היוקו משלמין: יפס כחן. * דחש
שטות וקטן פגיעתן רעה המובל בזה
חייב והן שחבלו באחרים פטורין:
וכי דנין קל מחמור. תם ממועד:
להחמיר. על הקל דימא כי היכי
דחמור חייב קל נמי חייב דקדרשת
תם ממועד בזה מלינו דקתני חייב
באיש ואשה וחייב בזה במועד
דהא חיוז דבן וזה במועד הוא
דכתיב וקאמרת מה חיוז דאיש
ואשה (במועד) עשה בו תם כמועד
אף בן וזה נעשה בו תם כמועד
ואשתכח דקא ילפת תם ממועד דאי
לא אשכחתי חיוז דבן וזה במועד לא
היה ילפת ליה בזה מליש ואשה
דהא במועד גופיה אי לאו דרבינו
קרא לא מיתא לאחייניהו מדינא לעיל:
אם החמיר. הכתוב בזה וזה באיש
ואשה במועד כתב לך שהי חמור
הוא לענין כופר: נחמיר. אכן מדינא
בזה הקל בתמייה: אם אחרם באיש
ואשה. כלומר וק"ו דדרשת נמי
בסיפא פריכא הוא דאם אמרת באיש
ואשה כו'. ל"א וכי דנין קל (ו) וחומר
בן וזה שפטורין מן המלכות מאיש
ואשה וזה שמעתי וראשון מלאכי וכשר
הוא מן האחרון דהיכי פשיטא ליה
הך קולא ויך חומרא דקמתמה וכי
דנין כו' והא תנא אשכח חומרא בזה
בזה דיפה כחן בנזקין מאיש ואשה:
ס"ל או בן יגח או בת יגח. יגח יגח
תרי זמני דריבא לה גניחה למועד

(א) ר"מ מ"י, (ב) נלקמן
מה: (ג) דאיתנו הו פטור
בדיניהו את שמתין להורג
את זה והרג את זה,
(ד) נלקמן מה: (ה) י"ל כחש,
(ו) נלקמן מה: (ז) וי"ל
כזה, (ח) ר"מ מ"י,
(ט) ר"מ, (י) וי"ל דריבא,

הגהות הב"ח

(א) גמ' בזה מנין ודלא
דין הוא: (ב) רש"י ד"ה
אם אמרת וכו' לשנא
אחיינה וכו' דנין קל
מחמור בן וזה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שור באדם וכו'
דהא שור בן יומו קרוי
שור. לקמן סה ע"ב:
שם ד"ה יפה כחן דחש
שוטה וקטן וכו'. לקמן פו
ע"א: תוס' ד"ה והא תם
הוא המקשן כו' בד"ה
לעיל. דף מה ע"א ד"ה
מאחר:

רבינו חננאל

אמר שמואל פטור ממיתה
וחייב בכופר וכו'. תניא
כוותה דשמואל וחיותא
דריבא.

HebrewBooks.org ©Moznanim Publishers. No commercial use allowed.

ובי דנין קל מחמור. פ"ה דהך פירכא אדין ראשון דדנין שני
דק"ו דאיש ואשה שהורע כחן בנזקין לא דנין קל מחמור דלפילו
אי לא הוה כתיב מועד כלל הוה ילפינן בזה קל וחומר אע"ג דבקי"ו
נמי קאמר לא חלקת האי ליגנא לאו דוקא ולכן אכטריך לא אם

אמרת לעשות פירכא דנין שני שהוא
ק"ו: נגזיחה לנזקין. אכטריך
לרבות נזקין משום דדרשין בסיפיה
דהאי קרא בנזקין בהמית (לעיל דף
ג.) כמשפט שור כשור וכן בסוף
פרקין לענין שמירה מעולה דנזקין
דריש מלא ישמרו אע"ג דלא ישמרו
גבי מיתה כתיב: והא תם הוא.
לא בעי למימר דמתני' כר"י הגלילי
דמוקי שמואל מתני' בהפרה (לקמן
דף מה:) גבי היה אצוי או בנו בתוכו
דמאי דוחקיה דשמואל לאוקמי
מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא
הוה שייך בזה דהו פליגי רב ושמואל
מתני' כמאן ועוד דרישא דמתני'
דקתני מועד דמשלם כופר ותם פטור
מן הכופר לא אחי' כר"י הגלילי והא
ללא מוקי שמואל מתני' דלקמן במועד
ליפול על בני אדם בצורות כדמפרש
מילתא דהכא במועד להתחבך על
בני אדם בכתלים משום דהוא לא
שכיחא כי האי: והא תם הוא.
המקשן סבור שמתחבך בכותל להפילו
ולא מתכוין להפילו על בני אדם
דא"כ לא היה פטור ממיתה ועל זה
מקשה והא תם הוא שאפילו עשה כן
כמה פעמים והרג בני אדם שלא
בכוונה אין מועד להרוג אדם * כדפי'
לעיל מדלא אשכחן מועד במתכוין
להרוג את הבהמה והרג את האדם
ומשני במועד להתחבך על בני אדם
פירוש במתחבך להנחתו כדמפרש
ואזיל דהוי מועד מתחילתו והוי
כאורחיה וא"ת ומי דוחקו לשמואל
לומר שחייב כופר יעמידנו במתכוין
להפיל הכותל ולא נמכוין להפיל על
בני אדם ופטור גם מכופר לפי שהוא
תם וי"ל דלרב ושמואל משמע להו

ליגנא דמתני' דקתני ונפל על האדם שלא היה מתכוין להפילו אלא
ממילא אירע שנפל ע"י שהיה מתחבך בו להנחתו ולכן קאמר שמואל
היכא דמתחבך בכותל להנחתו כדמשמע ליגנא דמתני' דפטור ממיתה
וחייב כופר ורב אמר פטור מזה ומה דמשמע ליגנא דפטור
שפטור לגמרי והמקשן היה סבור דהא נקט במתני' ונפל על האדם
ולא קתני להפילו משום דלא מתכוין להפילו על האדם מיירי אבל
מ"מ במתכוין להפילו ושלל על האדם משמע ליה שמיירי:

הבא נמי במתחבך להנחתו. תימה דהכא אמר רב דפטור מזה
ומזה ולקמן בהפרה (דף מה:) מוקי רב מתניתין דקתני
משלם הכופר במועד ליפול על בני אדם בצורות וחזא ירוקא ותייך
רבינו תם דלקמן הוי רגל בכוונה כשמיני עממו צבור כדי לאכול
הירק שצבור וידע שמתמקן האדם כמו רגל שדרסה ע"ג חינוק
שידע שיהרוג התינוק ולפיכך משלם כופר אע"פ שאין השור בסקילה

הואיל ואינו מתכוין להזיק דילפינן רגל בכוונה מקרן בכוונה אבל הכא
ידע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא בכוונה ומועד
דדבר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל והא דפריך לקמן דמוקי לה במועד
ליפול על בני אדם בצורות אי הכי צד קטלא הוא דייק
ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע
דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש כל הסוגיא דלקמן בע"א אבל
דוחק הוא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכוונה לדרוס
על האדם ממיתה כיון שלא נמכוין להרוג א"כ ר"ש דיליף
בשעמתינן נזקין מקטלא פטור רגל מנזקין בכוונה דריסה על הכלים כשל
נמכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחך לאו בכוונה היזק חייבה
רחמנא דאי בכוונה היזק א"כ היינו קרן והואיל וכן על כרחך ליכא
למילף נזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל מלא בספר שן דלא
גרסינן מילתא דרב דפטור מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כותיה
דשמואל ומיזבא * דרב דפטור לעיל מכופר כשאין השור בסקילה:
הוה

ולתם לתימה ולנזקין: פטור ממיתה. דהא לא נמכוין דאמרינן לקמן
(ע"ב) כמיתה בעלים אם הרג כן מיתה השור שהרג: וחייב בכופר.
דדרשין (1) כופר אם כופר (שמות כא) להביא שלא בכוונה: ורב אמר פטור מזה
ומזה. כדדרש (2) רבא לעיל [מג.] השור יסקל וגו' כל זמן שהשור בסקילה
בעלים משלמין כופר: והא תם הוא. אפילו למאן דדריש אם כופר
ה"מ למועד שלא בכוונה והאי תם הוא בחיובך זה: במועד ליפול על
בני אדם בצורות. לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מה:): בשלמא
התם. גבי שור שנפל על האדם צבור איכא לתרזי כדמתרזין התם
דהאי דלא קטלינן ליה בגניחות ראשונות כגון דחזא ירוקא ונפל
שלא בכוונה על זה שראה עשז בתוך פי הצור וצא לאוכלה
ונפל: אלא הכא. הואיל ומועד לכך מאי שלא מתכוין איכא:
הכא נמי. דחיוין ליה דמתחבך להנחתו ולא להפילו עליו:

הואיל ואינו מתכוין להזיק דילפינן רגל בכוונה מקרן בכוונה אבל הכא
ידע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא בכוונה ומועד
דדבר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל והא דפריך לקמן דמוקי לה במועד
ליפול על בני אדם בצורות אי הכי צד קטלא הוא דייק
ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע
דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש כל הסוגיא דלקמן בע"א אבל
דוחק הוא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכוונה לדרוס
על האדם ממיתה כיון שלא נמכוין להרוג א"כ ר"ש דיליף
בשעמתינן נזקין מקטלא פטור רגל מנזקין בכוונה דריסה על הכלים כשל
נמכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחך לאו בכוונה היזק חייבה
רחמנא דאי בכוונה היזק א"כ היינו קרן והואיל וכן על כרחך ליכא
למילף נזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל מלא בספר שן דלא
גרסינן מילתא דרב דפטור מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כותיה
דשמואל ומיזבא * דרב דפטור לעיל מכופר כשאין השור בסקילה:
הוה